

การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ ของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สุรัสวดี นราพงศ์เกษม¹, กุรอฮายา ยือแร², รอกีเยาะ ยูโซ๊ะ³, อารีนา เจ๊ะนิ⁴

¹ กศ.ม. (ภาษาไทย), อาจารย์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

² ค.บ. (ภาษาไทย), นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

³ ค.บ. (ภาษาไทย), นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

⁴ ค.บ. (ภาษาไทย), นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2104208 การอ่านตีความ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 30 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ ในด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การอ่านตีความ, การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม, นักศึกษา

Question-based learning for enhancing the reading Interpretation skill of
Bachelor of Education in Thai Program Students
at Yala Rajabhat University.

Suratsawadee Narapongkasem¹, kurahaya yerae², Rokiyoh Yusoh³, Areena Chehni⁴

¹ M.Ed. (Thai), Lecturer of Bachelor of Education Program in Thai, Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

² B.Ed. (Thai), Student of Bachelor of Education Program in Thai, Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

³ B.Ed. (Thai), Student of Bachelor of Education Program in Thai, Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

⁴ B.Ed. (Thai), Student of Bachelor of Education Program in Thai, Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

Abstract

This research **aimed:** 1) to investigate students' learning behavior who adopted a wide range of Question-based learning; 2) to improve learning achievement; and 3) to explore satisfaction of Thai Education Program students.

The results of this current study indicated that:

1. Students' learning behavior who adopted Question-based learning, specifically learning process and student-centered approach were at a high level.

2. The statistical significance of learning achievement in all courses was higher than pre-test ($=.01$). Respectively, the average score of all courses, before and after the lesson, were: Reading for Interpretation Course (2104208) 19.43 and 24.03.

3. The satisfaction level of Thai Education Program students who adopted active learning was high.

Keyword : The reading Interpretation, Question-based learning, Students

บทนำ (Introduction)

การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพจะสามารถพัฒนาตนเองเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและบรรลุผลตามความมุ่งหมาย มีวิจรรณญาณในการไตร่ตรอง วิเคราะห์ และวิจารณ์ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม

การอ่านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้นั้น ผู้อ่านจะต้องมีจุดประสงค์การอ่านที่ชัดเจนมีความสามารถในการอ่านเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ตลอดจนมีระดับความเข้าใจหรือความสามารถที่เข้าใจเรื่องที่ทำเป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้อ่านจำเป็นต้องฝึกฝนการอ่านให้สามารถแปลความ ตีความ ขยายความ และใช้วิจรรณญาณได้อย่างดี มาโนช ดินลานสกุล (2547 : 60)

การอ่านตีความ เป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย จุดประสงค์ หรือแนวคิดหลักของผู้เขียน ที่ได้ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรในรูปแบบการบรรยาย พรรณนา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่าน ดังที่การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2555 : 64) กล่าวว่า การอ่านตีความ หมายถึง การอ่านเพื่อพยายามทำความเข้าใจความหมาย และถอดความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจจากข้อความที่ผู้เขียนสื่อให้ผู้อ่าน หรือพยายามทำความเข้าใจความหมายจากสิ่งที่เห็น หรืออ่านตามประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน

นอกจากนี้ มาโนช ดินลานสกุล (2547 : 63) กล่าวว่า การอ่านตีความ คือ การอ่านเพื่อพยายามทำความเข้าใจความหมาย และถอดความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจ จากข้อความที่ผู้เขียนสื่อให้ผู้อ่าน อาจจะตีความหมายได้ตรงกับความมุ่งหมาย หรือเจตนาของผู้เขียนก็ได้ หรือบางครั้งอาจจะเข้าใจความหมายตามวิธีของตนเองโดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิม ความสนใจ ประสบการณ์ จินตนาการ ระดับสติปัญญา และวัย (อ้างอิง สนิท ตั้งทวี 2526 : 127)

ดังนั้นการอ่านตีความ จึงเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ประสบการณ์ การสังเกต การวิเคราะห์ การอ่านตีความ จึงเป็นการอ่านขั้นสำคัญที่ทำให้เข้าใจงานเขียนทุกชนิด เพราะเป็นการอ่านที่ต้องใช้สติปัญญาสูงกว่าการอ่านจับใจความ กล่าวคือ ต้องอ่านอย่างพิจารณา ไตร่ตรอง แล้วแยกแยะ หาเหตุผล เพื่อให้เข้าใจเจตนาของผู้เขียน และเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างถ่องแท้ อันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่ได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีเหตุผล และสามารถนำประโยชน์จากการอ่านไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนรายวิชาการอ่านตีความ ของนักศึกษาหลักสูตรภาษาไทย ครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่าปัญหาของนักศึกษายังขาดทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการอ่านที่ต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงส่งผลให้นักศึกษาตีความได้ไม่ลึกซึ้ง และไม่สามารถเข้าถึงเจตนาของผู้เขียนได้ว่ามีจุดมุ่งหมายใดในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการที่นักศึกษาไม่สามารถค้นหาสาระสำคัญที่แฝงอยู่ในเรื่องได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสาระสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในการอ่านตีความของนักศึกษา

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนาเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการอ่านตีความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถาม เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ ของนักศึกษาหลักสูตรภาษาไทย ครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งการใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญในการแสวงหาความรู้ ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การจัดการ

เรียนรู้โดยใช้คำถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถทำให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านตีความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Reviews)

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านตีความ
การอ่านตีความ เป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย จุดประสงค์ หรือแนวคิดหลักของผู้เขียนที่ได้ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรในรูปแบบการบรรยาย พรรณนา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการอ่านตีความที่หลากหลายดังต่อไปนี้

มาโนช ดินลานสกุล (2547 : 63) กล่าวว่า การอ่านตีความ คือ การอ่านเพื่อพยายามเข้าใจความหมาย และถอดความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจ จากข้อความที่ผู้เขียนสื่อให้ผู้อ่าน อาจจะตีความหมายได้ตรงกับความมุ่งหมาย หรือเจตนาของผู้เขียนก็ได้ หรือบางครั้งอาจจะเข้าใจความหมายตามวิธีของตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิม ความสนใจ ประสบการณ์ จินตนาการ ระดับสติปัญญาและวัย (อ้างจาก สนิท ตั้งทวี, 2526 : 127)

การ์ณนันท์ รัตนแสนวงษ์ (2555 : 64) กล่าวว่า การอ่านตีความ หมายถึง การอ่านเพื่อพยายามทำความเข้าใจความหมายและถอดความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจจากข้อความที่ผู้เขียนสื่อให้ผู้อ่าน หรือพยายามทำความเข้าใจความหมายจากสิ่งที่เห็นหรืออ่านตามประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน

จากความหมายของการอ่านตีความข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านตีความ เป็นการอ่านที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ประสบการณ์ การสังเกต การวิเคราะห์ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อสามารถเข้าถึงจุดมุ่งหมายหลักของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านได้รับรู้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถาม
การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ โดยทิสนา แคมมณี (2547 : 401) ได้กล่าวว่า บลูม (Bloom) ได้จัดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาไว้ 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย เช่นในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) นั้น บลูมได้จัดระดับจุดมุ่งหมายตามระดับความรู้จากต่ำไปสูงไว้ 6 ระดับคือ ระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ เช่น เมื่อถามคำถามแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ผู้สอนควรตั้งคำถามในระดับที่สูงขึ้นคือระดับความเข้าใจ หรือถ้าผู้ใดมีความเข้าใจแล้ว ผู้สอนก็ควรตั้งคำถามในระดับที่สูงขึ้นไปอีก คือระดับ

การนำไปใช้ การที่ผู้สอนจะสามารถตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายทางด้าน พุทธิศาสตร์ของบลูมให้สูงขึ้นนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ของระดับความรู้ทั้ง 6 ประการ ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะของความรู้ แต่ละระดับและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ นั้น ดังนี้

1. การเรียนรู้ในระดับความรู้ ความจำ (Knowledge)

การเรียนรู้ในระดับนี้ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้มีสาระอะไรบ้าง ซึ่งการที่สามารถตอบได้นั้น ได้มาจากการจดจำเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นคำถามที่ใช้ในการทดสอบการเรียนรู้ในระดับนี้ จึงมักเป็นคำถามที่ถามถึงข้อมูล สาระ รายละเอียดของสิ่งที่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าตนมีความรู้ความจำในเรื่องนั้นๆ พฤติกรรมที่บ่งชี้ แหล่งการเรียนรู้ระดับความรู้ความจำ ได้แก่ บอกเล่า ชี้ ระบุ จำแนก ท่อง รวบรวม ประมวล จัดลำดับ ให้ความหมาย ให้คำนิยาม เลือกเนื้อหา ได้แก่ ศัพท์ หมวด หมู่ รายละเอียด บุคคลเหตุการณ์ สถานที่ เวลา วิธีการ กระบวนการ ความสัมพันธ์ สาเหตุ หลักการ ทฤษฎี องค์ประกอบ กฎเกณฑ์ ระบบ ระเบียบ แบบแผน โครงสร้าง สัญลักษณ์ คุณลักษณะ

ตัวอย่างคำถามระดับความรู้ความเข้าใจ

1. กลอนแปดคืออะไร
2. สัมผัสนอกคืออะไร
3. สัมผัสในคืออะไร
4. ยกตัวอย่างกลอนแปดที่จำได้มา 2 บท

2. การเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ (Comprehension)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจความหมาย ความสัมพันธ์ และโครงสร้างของสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้นั้นได้ด้วยคำพูดของตนเอง ผู้เรียนที่เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลังจากได้ความรู้ในเรื่องนั้นมาแล้ว จะสามารถแสดงออกได้หลายทาง เช่น สามารถตีความได้ และแปลความได้ เปรียบเทียบได้ บอกความแตกต่างได้ คำถามในระดับนี้จึงมักเป็นคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ ได้แก่ อธิบาย เปรียบเทียบ แปลความหมาย มีความหมาย สรุป ย่อ บอกใจความสำคัญ ขยายความ ลงความเห็น แสดงความคิดเห็น คาดการณ์ คาดคะเน ทำนาย กะประมาณ เนื้อหาหรือสิ่งที่ถามถึงได้แก่ ศัพท์ ความหมาย คำนิยาม สิ่งที่เป็นนามธรรม ผลที่จะเกิดขึ้น ผลกระทบ วิธีการ กระบวนการ ทฤษฎีหลักการ แบบแผน โครงสร้าง ความสัมพันธ์ เหตุการณ์ สถานการณ์

ตัวอย่างคำถามระดับความเข้าใจ

1. จากตัวอย่างที่ให้นี้กลอนบทไหนเป็นกลอนแปด
2. กลอนแปดต่างจากกลอนสี่อย่างไร
3. จงบรรยายความไพเราะของกลอนแปด
4. ถ้านักเรียนต้องอธิบายให้เด็กที่ไม่รู้จักกลอนแปดนักเรียนจะอธิบายอย่างไร

3. การเรียนรู้ในระดับการนำไปใช้ (Application)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจที่ได้เรียนมาไปใช้ในการหาคำตอบ และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นคำถามในระดับนี้จึงมักประกอบด้วย สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องดึงความรู้ ความเข้าใจมาใช้ในการตอบ โดยพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับการนำความรู้ไปใช้ ได้แก่ ประยุกต์ ปรับปรุง แก้ปัญหา เลือก จัด ทำ ปฏิบัติ แสดง สาธิต ผลิต เนื้อหา สิ่งที่ถามถึง กฎ หลักการทฤษฎี ปรัชญาการณ สิ่งที่เป็นนามธรรม วิธีการ กระบวนการ ปัญหา ข้อสรุป ข้อเท็จจริง

ตัวอย่างคำถามระดับการนำไปใช้

1. กลอนแปดจำนวน 2 บทนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการสัมผัสอะไรบ้าง
2. จงปรับปรุงกลอนแปดที่ให้นี้ให้ดีขึ้น
3. บทกลอนที่ให้นี้ยังไม่สมบูรณ์จงเติมคำที่เหมาะสมลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ และถูกต้องตามหลักกลอนแปด

หลักกลอนแปด

4. กลอนบทนี้มีลักษณะที่ผิดหลักกลอนแปดอยู่ที่แห่ง ตรงไหนบ้าง
4. การเรียนรู้ในระดับการวิเคราะห์ (Analysis)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดที่ลึกซึ้งขึ้น เนื่องจากไม่สามารถหาคำตอบได้จากข้อมูลที่มีอยู่โดยตรง ผู้เรียนต้องใช้ความคิดหาคำตอบจากการแยกแยะข้อมูล และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แยกแยะนั้น หรืออีกนัยหนึ่ง คือการเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถจับได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุ เหตุผล หรือจุดที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง การวิเคราะห์โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะคือ

4.1 การวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ข้อสรุป และหลักการที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ อื่น ๆ ได้

4.2 การวิเคราะห์ข้อสรุป ข้ออ้างอิง หรือหลักการต่าง ๆ เพื่อหาหลักฐานที่สามารถสนับสนุนหรือปฏิบัติข้อความนั้น พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับวิเคราะห์ ได้แก่ จำแนก แยกแยะ หาเหตุและผล หาความสัมพันธ์ หาข้อสรุป หาหลักการ หาข้ออ้างอิง หาหลักฐาน ตรวจสอบ จัดกลุ่ม ระบุ ชี้เนื้อหา สิ่งที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ เหตุผล องค์ประกอบ ความคิดเห็น สมมติฐาน ข้อยุติ ความมุ่งหมาย รูปแบบระบบ โครงสร้าง วิธีการ กระบวนการ

ตัวอย่างคำถามระดับการวิเคราะห์

1. กลอนของสุนทรภู่ที่ได้รับอิทธิพลจากอะไร
2. กลอนของสุนทรภู่ บทนี้ต้องการบอกความจริงอะไรแก่ผู้อ่าน
3. อะไรเป็นแรงจูงใจให้สุนทรภู่แต่งกลอนเรื่องพระอภัยมณี
4. ทำไมสุนทรภู่จึงได้รับการยกย่องให้เป็นกวีเอกของโลก
5. นักเรียนมีข้อมูล หรือหลักฐานอะไร ที่สนับสนุนให้สุนทรภู่เป็นกวีเอกของโลก
5. การเรียนรู้ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถ (1) คิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์ความคิด หรือภาษา (2) ทำนาย สถานการณ์ในอนาคตได้ (3) คิดวิธีแก้ปัญหาได้ แต่แตกต่างจากการแก้ปัญหาในขั้นนี้ อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ พฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้การเรียนรู้ในระดับนี้ได้แก่ เขียน บรรยาย อธิบาย เล่า บอก เรียบเรียง สร้าง จัด ประดิษฐ์ แต่ง ดัดแปลง ปรับ แก้ไข ทำใหม่ ออกแบบปฏิบัติ คิดริเริ่ม ตั้งสมมติฐาน ตั้งจุดมุ่งหมาย ทำนาย แจกแจง รายละเอียด จัดหมวดหมู่ สถานการณ์ วิธีแก้ปัญหาเนื้อหา สิ่งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความคิด การศึกษา ค้นคว้า แผนงาน สมมติฐาน จุดมุ่งหมาย ทฤษฎี หลักการ โครงสร้างรูปแบบ แบบแผน ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ แผ่นพับ แผนภูมิ ผังกราฟิก

ตัวอย่างทำทางระดับการสังเคราะห์

1. จงแต่งกลอนแปดขึ้นมา 1 บท
2. ถ้าสุนทรภู่มีอายุยืนถึง 100 ปี ไม่ถูกประหารไปเสียก่อน นักเรียนคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้น

3. ถ้าสุนทรภู่มีชีวิตอยู่ในยุคนั้นนักเรียนคิดว่า สุนทรภู่จะแต่งกลอนเรื่องอะไร มีแนวดำเนินเรื่องอย่างไร

4. จงให้ชื่อที่เหมาะสมและน่าสนใจแก่บทร้อยกรองต่อไปนี้

5. ถ้าสุนทรภู่ เป็นศรีปราชญ์บทโคลงของศรีปราชญ์จะมีลักษณะเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร

6. การเรียนรู้ในระดับการประเมินค่า (Evaluation)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียน ต้องใช้การตัดสินใจคุณค่า ซึ่งก็ มีความหมายว่าผู้เรียนจะต้องสามารถตั้งเกณฑ์ในการประเมิน หรือตัดสินคุณค่าต่าง ๆ ได้ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นได้ ดังพฤติกรรมที่บ่งชี้ ได้แก่ วิพากษ์ วิจาร์ณ ตัดสิน ประเมินค่า ตีค่า สรุป เปรียบเทียบ จัดอันดับ กำหนด เกณฑ์กำหนดมาตรฐาน ตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น ให้เหตุผล บอกหลักฐาน เนื้อหา สิ่งที่ถามถึง ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง การกระทำ ความคิดเห็น ความถูกต้อง ความแม่นยำ มาตรฐาน เกณฑ์ หลักการ ทฤษฎี คุณภาพประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น ความคลาดเคลื่อน อคติ วิธีการ ประโยชน์ ค่านิยม

ตัวอย่างคำถามระดับการประเมินค่า

1. กลอนแปดจำนวน 3 บทต่อไปนี้ บทไหนดีที่สุดในเพราะเหตุใด
2. กลอนแปดบทนี้ควรปรับปรุงอย่างไรจึงจะดีขึ้น
3. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้คัดเลือกกลอนของสุนทรภู่บางตอนจากเรื่องพระอภัยมณีมาให้ นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ศึกษา นักเรียนจะเลือกกลอนบทใดเพราะอะไร
4. ผู้เรียนมีวิธีการใดบ้าง ที่จะบอกว่าบุคคลนี้ดี บุคคลนั้นไม่ดี

โดยสรุป การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) โดยครูผู้สอนใช้ถามเรื่องที่กำหนดมาให้อ่าน ทุกครั้ง ทุกแผนการสอนด้วยคำถามตามแนวคิดของบลูม 6 ระดับ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า คำถามระดับ 1-3 เป็นคำถามระดับขั้นต่ำหรือง่าย ระดับคำถาม 4-6 จัดเป็นคำถามขั้นสูง หรือระดับยาก ครูผู้สอนจะต้องฝึกถามในระดับขั้นต่ำก่อนจึงฝึกถามในระดับขั้นสูงขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2104208 การอ่านตีความ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการสอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอัตนัย 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน 2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอน 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน 4) ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ 5) ทดสอบหลังเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการดังนี้ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 2) วิเคราะห์ความพึงพอใจ 3) วิเคราะห์ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้

ผลการวิจัย (Results)

คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้รายวิชา 2104208 การอ่านตีความ ของ นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ

ข้อ	รายงาน	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลความ
	ด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.36	0.14	มาก
1	มีโอกาสนำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับการเรียนในห้องเรียน	4.38	0.51	มาก
2	มีโอกาสนำปฏิบัติและเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย	4.54	0.52	มากที่สุด
3	มีโอกาสนำแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย	4.54	0.52	มากที่สุด
4	มีโอกาสนำฝึกคิดอย่างหลากหลาย	4.46	0.52	มาก
5	มีโอกาสนำค้นหาคำตอบด้วยตนเอง	4.08	0.64	มาก
6	ได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง	4.38	0.77	มาก
7	ได้ฝึกการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.23	0.44	มาก
8	ได้รับข้อมูล ความรู้อย่างเป็นระบบและเพียงพอ	4.38	0.51	มาก
9	ได้มีโอกาสคิด/วางแผนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.23	0.6	มาก
10	เต็มใจที่จะเผยแพร่สิ่งที่ตนมีหรือรู้	4.38	0.65	มาก
11	เต็มใจร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนทุกครั้ง	4.23	0.44	มาก
12	มีโอกาสนำกิจกรรมตามความสนใจอย่างมีความสุข	4.38	0.51	มาก
13	มีโอกาสนำกิจกรรมตามความสามารถอย่างมีความสุข	4.46	0.52	มาก
14	มีโอกาสนำฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน	4.54	0.52	มากที่สุด
15	สนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.23	0.6	มาก
	ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.33	0.15	มาก
16	ร่วมกิจกรรมในการเรียนทุกกิจกรรม	4.46	0.52	มาก
17	ทำงานทุกครั้งที่ได้รับมอบหมาย	4.23	0.44	มาก
18	มีโอกาสนำแสดงความคิดเห็น/ซักถามในชั้นเรียน	4.31	0.48	มาก
19	มีโอกาสนำเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน	4.31	0.48	มาก
20	มีโอกาสนำตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน	4.38	0.65	มาก
21	มีโอกาสนำลงมือทำ/คิด ในระหว่างเรียน	4.15	0.38	มาก
22	ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเอาใจใส่ช่วยเหลือกันเสมอ	4.33	0.49	มาก
23	รับผิดชอบงานของตนเองเป็นอย่างดี	4.31	0.48	มาก
24	ทำงานด้วยความสนุกสนานและเต็มใจ	4.31	0.48	มาก

ข้อ	รายงาน	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลความ
25	แนะนำวิธีการทำงานและช่วยเหลือผู้อื่นตามสมควร	4.15	0.38	มาก
26	เข้าเรียนเป็นประจำและทันเวลา	4.69	0.48	มากที่สุด
	รวม	4.35	0.14	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ รายวิชา 2104208 การอ่านตีความ มีพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เข้าเรียนเป็นประจำและทันเวลา ค่าเฉลี่ย 4.69 มีโอกาสปฏิบัติและเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย และมีโอกาสฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.54

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 2104208 การอ่านตีความ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning)

การทดสอบ	N	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	Sig
ก่อนเรียน	30	19.43	2.58	.01
หลังเรียน	30	24.03	1.71	

จากตารางที่ 2 แสดงว่านักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 2104208 การอ่านตีความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 19.43 และหลังเรียนเท่ากับ 24.03

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษารายวิชา 2104208 การอ่านตีความ ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ

ข้อ	รายงาน	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลความ
1	รู้จักตัวเอง และยอมรับความหลากหลายมากขึ้น เข้าใจสังคมมากขึ้น	4.33	0.62	มาก
2	มีความพึงพอใจในการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning)	4.40	0.63	มาก
3	มีความขยันและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	4.40	0.63	มาก
4	มีความสุขที่ได้เรียนแบบนี้	4.33	0.62	มาก
5	เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้	4.40	0.63	มาก
6	ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง	4.27	0.59	มาก
7	เป็นการเรียนที่สามารถเลือกความรู้ด้วยตนเองและคัดกรองความรู้ที่ ได้	4.47	0.64	มาก
8	ภูมิใจที่ได้มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ใหม่	4.40	0.51	มาก
9	ทำให้กล้าคิดกล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง	4.40	0.51	มาก
10	มีทักษะการสร้างความรู้	4.40	0.63	มาก
11	เป็นการเรียนที่มีโอกาสกำหนดจุดมุ่งหมายได้เอง	4.20	0.68	มาก
12	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.33	0.62	มาก
13	อยากให้มีโอกาสเรียนแบบนี้	4.27	0.70	มาก
14	ได้มีบทบาทในการเรียนมากขึ้นกว่าเดิม	4.40	0.63	มาก
15	เป็นการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน	4.33	0.72	มาก
16	มีโอกาสได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น	4.47	0.52	มาก
17	อาจารย์ช่วยแนะนำและตอบข้อสงสัยได้อย่างชัดเจน	4.40	0.63	มาก
18	พัฒนาการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนมากขึ้น	4.47	0.64	มาก
19	เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในปัจจุบัน	4.20	0.68	มาก
20	เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาความรู้ได้ดีที่สุด	4.07	0.70	มาก
21	การส่งเสริมให้ผู้เรียนกระจำงในความรู้ ที่ได้ซักถาม ประเมินความรู้	4.33	0.62	มาก
	รวม	4.35	0.10	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน มีความมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ในด้านความพึงพอใจในการเรียน คือ มีโอกาสได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น เป็นการเรียนที่สามารถเลือกความรู้ด้วยตนเองและคัดกรองความรู้ที่ได้มา และพัฒนาการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.47

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความ มีพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เข้าเรียนเป็นประจำและทันเวลา ค่าเฉลี่ย 4.69 มีโอกาสปฏิบัติและเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย และมีโอกาสฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.54 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถามเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ฝึกคิด ฝึกหาคำตอบด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และความสามารถของนักศึกษา ดังงานวิจัยของ ญัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลัมภ์ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (active learning) ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชานิติปัญหาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ อยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 2104208 การอ่านตีความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างน้อยทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 19.43 และหลังเรียนเท่ากับ 24.03 เนื่องมาจาก รายวิชา 2104208 การอ่านตีความ เป็นรายวิชาที่นักศึกษาจะต้องอาศัยประสบการณ์ ความคิด และความรอบรู้ในการตีความวรรณกรรมต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความจะเป็นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษา และกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีเหตุผล นักศึกษาจึงได้ฝึกทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้คำถาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูทธ ไทยธานี (2551) วิจัยเรื่อง ผลของการตั้งคำถามตามแนวคิดหมวก 6 ใบ ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่สอนโดยการตั้งคำถามมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ตอบคำถาม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และร่วมกันอภิปรายข้อคำถามต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ดังที่ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544 : 128) ได้กล่าวถึงการนำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) มาใช้ในการเรียนการสอนสรุปได้ว่า ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ เพื่อเด็กจะได้รู้สึกว่าคุณค่าและได้รับการยอมรับ เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าตามเป้าหมายที่เด็กแต่ละคนได้วางไว้ โดยมีผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ และควรให้โอกาสให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้บทบาทของครูผู้สอนที่พยายามให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และแนะให้นักเรียนใช้ข้อมูลป้อนกลับช่วยปรับปรุงการทำงาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความจึงเป็นการพัฒนากระบวนการคิด และกระตุ้นให้นักศึกษานำประสบการณ์ ความรู้รอบตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมในการนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการตีความวรรณกรรม

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1 การนำผลการวิจัยไปใช้กับรายวิชาที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไปแล้ว ผู้ใช้ควรศึกษาแผนการสอนให้ละเอียดก่อนทำการสอน นอกจากนั้นควรทดลองใช้แบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเล็ก 3-5 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษาและจับเวลาในการทำข้อสอบ

1.2 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก จึงสมควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องอื่น ๆ หรือวิชาอื่นต่อไปก็จะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านตีความโดยใช้เทคนิควิธีอื่น ๆ เพื่อค้นหากระบวนการสอนที่เหมาะสม

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยและพัฒนาการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เอกสารอ้างอิง (References)

- การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2555). การอ่านและการเขียนเชิงวิชาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐภูฏมิ ททรัพย์อุบลภัก. (2553). การจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้(Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.social.rbru.ac.th/pageNew/index.php?p=research53>
- ทิตนา แชมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูทธ ไทยธานี. (2552). ผลของการใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดทฤษฎีคิดหัดที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์. โปรแกรมวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- มานิช ดินลานสกุล. (2547). การอ่านและการเขียนบันเทิงคดี. สงขลา : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยทักษิณ.